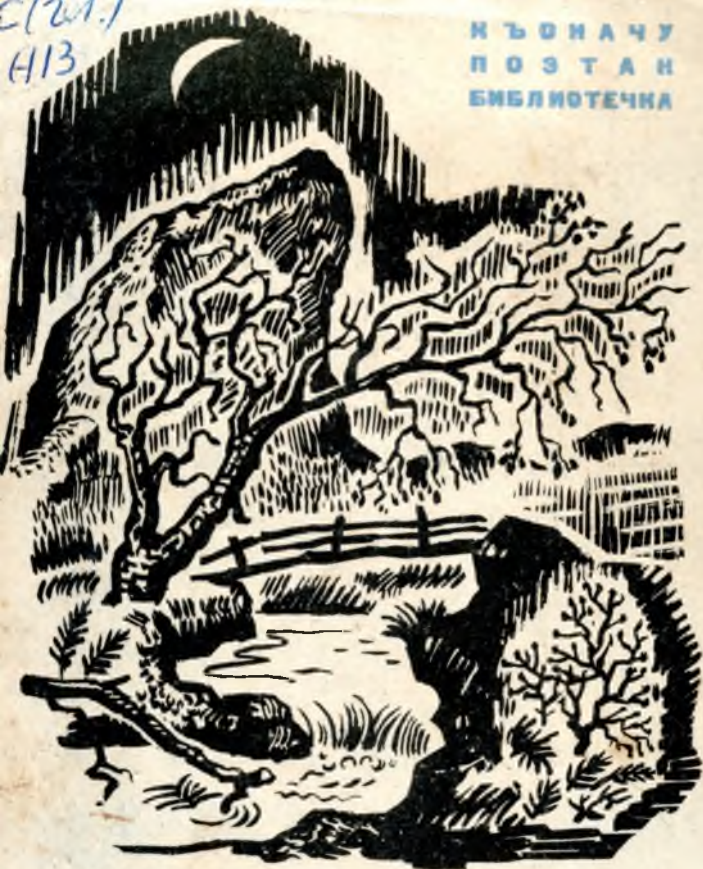

2(21.1)
413

И Ъ О Н А Ч У
П О З Т А Н
Б И Б Л И О Т Е Ч Н А

Илман Абзайлов

ОРГАНАН БЕРДАШКАХЪ

К
Нъоначу поэтан библотека

С(гел.)
А/3

Илман Абзаилов

ОРГАНАН БЕРДАШКАХЬ

Нохч-Галггайн кийжи издательство
Грозный — 1970

Абзанлов Илманан дге хиншале а свзан ю
вайн поэзи езачарна. Цуьнан стихаш арайийлла
«Ленинан некъ» республикански газети тӀехъ а,
«Къоначийн абзана» сборника тӀехъ а, «Орга»
альманаха тӀехъ а, репертуарии листокани тӀехъ а.

Къеггичу поэтически вастаица къоначу поэта
даггара хестабо хъоме Даймохк, Сийлахь Октябрь,
вайн таханлера ирсен дахар. Цуьнан кхолларал-
лехь йоккха меттиг дӀалоцу безаман лирико а.

«Органан берданкахъ» — I. Абзанлови дуьх-
хъарлера поэтически сборник ю.

В. И. Ленин

Ма-дарра хъан гIуллакх дийца,
Карор а дацара дешнаш.
Хъан сибтан серло ца муьйлуш,
Цхъа а нур хир а дац лепаш.

Хъан хъекъал дозаллехъ оза
Дуй техъа дуьнен чохъ терза?!
Муьлха бу океан тоьлла
Дукхаллехъ эшош хъан хъесан?!

Цундела со ала воллу:
Тхо ду хьо везан ирс хилларш,
Тхан дуьхъа ахъ мало йоцуш,
Яьккхинчу серлонгахъ кхиьнарш.

Эктябран денош

Бакъонца гуьйре тIекхаьчна,
Дитташ ду цунна теш хIуьттуш.
Дерзинчу гаьннех дIахедда,
Можа гIаш го лаьтта дуьссуш.

Лаьттара гIаш хелхахьийзош,
ХIун бохуш, мохо Iаь етта.
ХIаваь ду аьхналла кхийдош,
Цхъа дай лов дегIе цо детта.

Органан бердашнахъ

Аьхке дIалестина
Гуьйре тIенйзош,
Де-дийне мел дели
Дацлуш ду денош.
Екхначу суьйренца
ЦIен зIаьнарш кхийдош,
Меллаша малх керча
Шен ширчу бен чу.

Говрашна техкинчу
Нуьйреха терра,
Сан нохчийн ламанийн
Ирьелла кIомсарш, —
Моттало уьш дой ду
Довда кечделла,
Курра шайн кхес лестош,
Сеттадеш кортош.

Ши-кхо ше хиллал цу
КIомсарел лаккхахъ,
Гучуболу цхьа седа —
МаьркIажийн хьаша.
ТIе верта кхоьллина
Ламанхо санна,
Буьйсано Нохчийчохъ
ТIейохку тIамарш.

ТIулгийн цу чхарашлахъ
Шена харш локхуш,
Духьхалонех чекхдуьйлуш,
Чуоьгу Орга.
Аьрхачу боларца
Сихха мотт хьокхуш,
Шерачу аренгахъ
И доьрзу хорша.

Зазданнха, сан столица!

Іаламо цкъа хьалха
Массо а маѠехь
Бес-бесар шен духарш
Тедухуш, кечйой,
Сан хьоме столице
Маршалла ло.

Тир йоккхуш, кечйина
Куц долу бойнаш —
Зазаш шен бошмашна
Тедухкуш кечлой,
Іаламо майн сийнна
Шен совглат до.

Арахь дІадаржийна,
КІинж кьорза кузаш —
Сийна бай, зезагаш,
Аренаш хьулойой,
Хьалхарчу майн сийнна
Хазделла го.

Исбаьхьчу Іаламца
Яхьяьлча санна,
Вайн партин кхайкхамаш
Дарешлахь гІаргІбой,
Нохч-ГІалгІайн столица
Майна кечло.

Хьо дог ду тхан синойн,
Тхо ду хьан пхенаш.
Воккхавеш со хир ву
Хьовца со вехаш.
Хьомечу Грознехь ас
Майн де даздо.

Чов хилла дог

Хан-зама хийцало
Денош а хоьрцуш,
Ширделларг керлачо
Геналле тоьттуш,
Амма сан дахарехь
Цхьаь дицлур дац,
Цуьнан сурт хийцан а
Ницкъ кхочур бац.

Муо хьовзан ницкъ боцчу
Сан дагна юккъехь,
Кьоначу бераллийн
Буйда ций цубдеш,
Даг чохь даязделла
Иийжаш ду и.
Ахчолакх бина цо
Сан кьона ницкъ.

...Сайн ирсен бералла
Ма-дарра довза
Сол ирсе кхуьучийн
Таьхьенна вовза,
Со вара ирсечу
Пионерех цхьаь.
Цен галстук лелорхо —
Кхин боцуш кхаь.

Эсала йолучу
Блаьстенан юьххьехь,
Хьеначу бай-лаьттах
Поттучу муьрехь —
Зезагах тарвелла
Кхуьура со,
Дешарх дахервелла
Ца олуш дош.

Хеназа бералла
Сохьа дадоккхуш,
Бехкбоцчу соьга цхьа
Шийла кхаь боккхуш,

«Пом!» —

И дош хезначохъ
Чахчийна дог,
Ду цкъа а ца йоързуш
Цо йина чов.

Гитлеран акхарой
Вайна тѣлетчахъ,
Ткъе цхьолгIа буйсий, дей
Июнан беттан,
Хено дIаяьккхина
Сан ирсах ах.
Цо чолакх дина ша,
Сан даго бах.

Дицлац

Эрна дIаидда сан денош,
Сан ирсе бералла чехош.
Ден-ненан хьестар ца хиъна,
Со сайн ирс довза ца кхиъна.

Ца кхеташ дахаре хьежна,
Шераш а дIадаха генна.
Самавели... Ас билли, бIаьргаш.
Дахар го заздаьлла лаьтташ.

Стом боцуш яханчу хенан,
Хинца ас тергам бо доггах.
Со хьакъ ву, хенаца къуьйсусуш,
Дахарехъ ирсан беш кхолла.

БуритIехъ суьйре

БIаьстено сендина
Ламанийн баххьаш
Шена тIекхевдина,
Хазьелла гIала.

Шело а, йовхо а
Цхъабосса латтош,
Суьйренаш, Iуьйренаш
Хьоьстуш ду Iалам.

Кавказан ламанийн
КIомсаршца къуьйсусш,
Ирх кхийда IиндагIийн
Бухьгорга гаьннаш.
Царна кIел IиндагIехь
СадоIусш хуьлчу,
Кегийрхойн дегнаш ду
Синкьерам кхехкаш.

Уьш бу уьш, *
Ирсечу деноша хьоьстуш,
Доьшуш а, болх беш а
Йохьаллехь къуьйсурсш.
Уьззуш бу массо а
Вайн мехкан маьIпехь,
Турпалчу хьуьнаршца
Шайн ирсе кхаьчнарш.

ГIулч яккха, нерла шо!

Толаме боьду некъ
Дахарехь гойтуш,
Вайн хено денна а
Керла ницкъ ло.
ХьагI-бода, гамонаш
ДIаяха кхойкхусш,
Машарен вайн лаам
Дуьненна го.

Шуьйрачу Iилманца
Говзаллаш Iамош,
Вайн махкахь къегаш ду
Ирсан и нур,
Балхаца дахарехь

Толамаш баха,
Керла шо, тасалахь
Нуьцкъала гӀулч.

Керлачу ницкъаца
Керла гӀулч генна
Йоккхуш сан махкана
Хазна луолахь!
Даймехкан арешкахь
Ялташ а хьекъош,
Беркатен хьайн тӀемаш,
Даржаделахь.

Керла шо, керла хьо,
Декъалдеш доггах, ▲
Сан махкахь декаш ду
И зевне аз.
Дуьненан халкъашка
Машаре кхойкхуш,
Воккхавеш, сайн аз а
ГӀаттадо ас.

Йишега

Со тийжош лелийна
Бераллин денош,
Лиэра хьо кхиьначохь
БӀаьргех хи далахь,
Хьо цхьаь бен кхин йиша
Йоцчу сан декъахь
Хьо хиларх дохко
Ма ялалахь, Баду.

Гуттар а санна, хьайн
Къонахчун ойла
Бакъдолчун теш хӀиттош,
Лиэралахь зама.
Со миччахь делахь а,

Лууш хьо гойла,
Дог хьоьгуш со хиларх,
Тешалахь даим.

Ламанца ло дешча,
Ювраш чу хьолхий,
Орга а йочано
Дестича ломахь,
Гюдаюкь ястарца
Стамло: бурс долий,
Эццахь ца ларвелларг
Діахьош шен тіомахь.

Ден дола оьшуш со
Висинчу хенан,
Бераллин шерийн сурт
Кюьрта чохь лаьтташ,
Нанас дог хьестаза
Діаихна денош,
Ахь хьайн дог делхадарх
Сюьха ца кьаьста.

Бералла кьарйина
Буоберан амалш,
Наггахь сан ницкь эшош,
Хирг ю хир сюьца.
Адамаллий, гиллаккхий
Лерарца дахар,
Дезарх сайн дог дуьзна —
Кхяхь бу сан хьоьга.

Дерриг а дахаран
Денош а лоруш,
Вайн халкь ду чІагІделла
Кьахьега, деша.
Тешалахь хьо цунах,
Даггара олуш;
«Кьахьега коммунизм
Хіотточу бешахь!»

Блаьстенан Іуьйре

Седарчий — буьйсанийн
Хьеший длабухий,
Стиглахь, малхбалехьа,
Садаьржаш го.
Іаламо, блаьсте а
Шен хьолах юттий,
Комаьрша маршалла
Іуьйрене ло.
Ло Іуьллу лаьмнашца
Шелонна детта,
Малхо шен злаьнаршца
И кьегадо.
Іуьйрене сатуьйсусх
Набарха евла.
Аренаш малхана
Хьесталуш го.
Органан бердашкахь
Олхазарш гловттий,
Исбаьхьчу озанийн
Зов хезадо.
Геннарчу фермашкахь
Жай, бажий гловттош.
Церан Іуй говрашкахь
Іуо туьйсусх го.
Іаламан сибате
Блаьрг хьежа болий,
Хлаваъ... и чуийзарх
Ца Іеба со.
Іуьйренах воккхавеш,
Са тІема долиь,
Даго ша гулдинарг
Дийца сихво.

Хьоза

Сатосуш хьалхара хьаша —
Хьоза ду, декош шен аз.
Балхана кечамбен зама
Соь юьйцуш и корехь Іа.

Ховхачу меттара глаттош,
Іуьйренца цо хаам бо.
Кегадеш, Іожан гІаш даим
Кора кІел цо эгадо.

Хууш дац цунна ша декаш,
Балхана со кечлуш вуй,
Массо а ханна йиш екош,
Хилча и суна кхаъ буй.

БІаьстенап юьхь

Массо а шеран чкъург,
Биъ го а боккхуш,
Керчий, шен йиъ зама
Доьазза хуьйцу.
Іаьно а дуьззина
Шен гІиллакх лоруш,
Нуьцкълчу шелонан
КІайн кІац тІетуьйсу.

Замано сихлой и
Денош дІахоьрцуш,
БІаьстенап муьрехъа
Шуьйра гІулч йоккху.
Къоналлий, безаммий,
ХІоранга оьхъуш,
Іаламо шен бІаьсте
ЖовхІарех кхолу.

БІаьстенап кхаъ бахъаш
Хьалхара хьеший —
ХІуттуташ диттийн цу
Генаш тІехъ ека.
Лаьмнашкахъ Іуьллу луо.
Даш санна лелий,
Хиш-Іовраш хехкалуш,
Бердех чу текха.

Беркатен догІнаша
Кест-кестта лийчош.

Бошмашкахъ, арешкахъ
Токх рицкъа глотту.
Малхо шен довха нур
Комаърша кхийдош,
Эсала шен злаьнарш
Аренца хьорсу.

Гла-бацо баьцар до
Дерриг а дуьне...
Шайн базарш хиттаеш
Олхазарш ловзу.
Дегнашкахъ кьоналлин
Довха аз дуьйлуш,
Аренца болх кхехкош
Кегийрхой гловтту.

Къасттадой доккха хьал
Галамо кховдош,
Кьоналлек дуьзна ду
Блаьстенан гиллакх.
Адамийн дегнашкахъ
Керл-керла йолуш,
Гуттар а хуьлда
Блаьсте, хьан зийдагаш!

Докхан синтар

Хинца а дуй техьа
Докхан и синтар,
Ханнийн ширчу ценойн
Корех чу а кхийдаш?!

Кьилбседан шийла мох
Техьаькхча, глэд сетташ,
Блаьстенан маьлхан хлуох
Шен маргалаш хьекъаш.

Иза ду шелонехъ
Кхуьучу диттеха.
Кьилбехъ и дладоглахъ —
Иза хьаша хета.

Марийнас и доьгна...
Діадийр ду ткъа шераш.
Циггахь ас «чурт доьгна»,
Битина сайн безам.

И синтар цо лардахь,
Хьоьстур ду Іаламо.
Ца лардахь — и хьалххе
Дакъор ду замано.

Къналберчу адамийн
Дегнаш хуьлу довха,
Со а ву царех цхьаь —
Цхьа тіадам хІордан.

Кхуьш дуй техьа и
Докхан цхьа синтар,
Хьомечун цу цІенойн
Корех чу а кхийдаш?!

Буьйса

Самаваккха бІаьсте
Схьакхачаре хьоьжуш,
Вижина кІайн хьаша —
Ло Іуьллу лаяттаь.
Аьхкенан буьйсанийн
Тийналла хьоьстуш,
Цаьпцалгаш екачух
Тарло мох хьаькхчаь.

Тембайна ойланаш
Лобтуьйтуш коьртехь,
КІаргьеала шозлагІчу
Декьехь ю буьйса.
Генарчу шу тІерчу
ЦІенойн кхо кор-теш,
Кхо чиркх бу сан даго
Къайлах гуо туьйсуш.

Нагахь со глорийна,
Дарцо длахьулвахь.
Ас шегга сатуьйсург
Кхочур яц орцах...
Даг тлера глевтина
Безаман тулгеш.
Хан йоцчу хенахь ас
Блаьрг бетта корех.

Леррина хьоьжучу
Блаьргийн нур лехош,
Кхаа чиркхан меттана,
Кхин кхойтта хлутту...
«Бларлаглаш ю техьа
Наб суна тебош?» —
Шекйовлий ойланаш,
Сан гларол хлутту.

Со хьоьжуш лаьттацохь
Дладов и чиркхаш.
Боданен тулгено
Хьулдо клайн ценош.
Юьхь ягош, тледетташ.
Шелонан цинцаш,
Вахьийча санна, со
Лаьттара вегош.

Ас и сатийсинарг —
Ца гира безам.
Сирла нур эшалуш,
Хлоьттира бода.
Довха дог шелделла,
Длатийра безам,
Цу ханна, безамна
Хьо стих ю хлоллам!

Ма глерта лехо

Сан блаьргаш хьоьгахьа кхерсташ,
Хьо езаш, дог гиттало.
Хьоьца сайн безам длахьерчаш,
Ойланаш сан ийало.

Юьхь тѣра дешин бос лепаш,
Хьан бѣаьргийн нур кѣгаш го.
Хьо гича, суо ирсе хеташ,
Сан дог а хьох ѡехало.

Хьайн бацахь, безам бу бохуш,
ѡехо ма гѣрталахь со.
Ца хиндерг, хир ду а бохуш,
Дагахь ма кхардалахь сох.

А. Г.

Хан дѣайоьду,
Хан тѣейоглу,
Дагна езнарг,
Со а везнарг,
Иицъян гѣртарх
Ииц ца ло.

Цуьнан каден —
Дашон куьйгаш.
Беркат дебош.
Балхахь кѣгар —
Суна цкъа а
Диц ца ло.

Хьалхара безам

Со хѣтахь хиллехь а
Дегѣана воккха,
Сайн хьекъал массерчул
Хеташ сов доккха,
Теша со, хѣтахь со
Сов жима хилла,
Хьекъал а хилла сан
Ца девзаш гѣллакх.
Безамах къастаран
Чов гина доу,

Я цуьнан Iийжам лан
Iемина доцу,
Сан дог а хиллера
Экамен маргIал,
Сан хилла хиллера
Цхьа беран амал.
ХIетахьчу сайн ирсах
Ца кхетар хиъна,
Со тIаьхьа хьоьжуш Iа.
Цу хене хIинца.
Кхин юха йоьрзур яц
Бераллийн марзо.
Я и хан кхин гур яц
Кхин верг сох кхардо.
Цу хенан денойн сурт
ХIинцачух дустуш,
Ирс ларда Iема со,
Ши безам бустуш...
Карарниг толахь а
Хиллачул хIетахь,
Хьалхара безам бу
Ца бовш сан даг чохь.

Шо кхочуш

Баьццара бос эцна.
Аренаш кхолуш,
Юха а схьакхечи,
Апрелан суьйре.
Тахана нийсса шо
Зама ю кхочуш,
Цу хенан суьйрене
Ас сайн сатуьйсу.

ХIетахьчух тарбелла,
БIаьстенан малхо
Шен зIаьнарш кховдийна,
Хьоьстуш ду Iалам.
Хьаннашкахь кIайделла
Коканийн зазаш,

Дегнашка кхаъ кхийдош,
Схъакъега тамехъ.

«Шукелело» олучу,
Тхан эвлан йистехъ.
Тхо ловзуш леллачу
Шина хин яккъаш,
Юха а зезагийн
Куз хилла техкош,
Іаламо хъаьстина,
Шен тІамарш яржош.

Ойлано гІаттийна
Ширбелла безам,
Кхузахъ и гур болуш
Санна, со веъна.
Комаьрша Іалам ду.
Схъакхийдош тешам:
Боху цо: «Іза кхин,
Кхуза ца еъна».

Бакъ ловъ и... Дац оза,
Наггахъ мохъ тухуш.
Кхузахъ сох забарна
Личкъинарг стохка —
Генахъ ю, ницкъ бац сан,
Дог а ца духуш,
ХІетахъчух терра сайн
Ирс хета доккха.

Самах гІан гуш

БІаьстенан бовха малх къега,
Шен зІаьнарш комаьрша кхийдош.
Диташ тІехъ сийна гІаш леста,
ХІаваъ ду Іабабеш кийра.

Бацалахъ цаьпцалгаш ека,
Къоначийн ойланаш хъоьстуш.
ДІо-о генахъ ши гІаларт лела,
Вовшашца шайн безам боькъуш.

Хьобгуш, со царшинга хьобжу,
Малхе длаюьйцуш сайн ойла.
Цлеххана сан бляьргаш доьлу,
Сайн дагахь цхьа безам ловзош.

Сема а воллушехь, хилла
Со мерза цхьа глан гуш воллуш.
Ас хьобстург соьца ца хилла,
Цуьнан сурт хилла со хьостуш.

Новкъаянкхар

Хьесап дан вицви ахь,
Хлай, сахьтан цхьамза!
Мел чехка хьаьдда хьо,
Дийцахьа, хлунда?
Хаац те хьуна со
Хьомечух къаста —,
Ерриг а йисна хан
Пхи сахьат юйла.

И езаш кхаа шарахь
Хьистинчу суна,
Хлумма а атта дац
Цунах дог къасто.
Цхьамза, хьо сацахьа!
Сацахьа зама!
Ма глерта-хь тхан дегнаш
Безамах дассо.

...Ас дехарх, цо дехарх
Хан соцург хилча,
И сецна хир яра
Кхечарна жоп луш.
Цундела кхин дукха
Ас дехарш дича,
Хан эрна длаглур ю,
Шен зил ца гойтуш...

Ойланаш ас ешшехь,
Схьакхечи цлерпошт...

Хьомениг йоьлхуш тIе
Хьаьрчира суна.
«Кхин гур дуй вайшинна,
Жоп лохьа чехка», —
Бохуш, цо сихдинна
Дора шен кьурдаш.

Бехачу цу новкъахь
Блаьргех хиш Iенош,
Бовхачу безаман
ХIорд кхехка баьлларг —
Ас цунах, цо сох а
Дог дилла дезаш,
Вовшеха къаьста хан
Яра тIекхаьчнарг.

Эццигахь, вовшашка
Хьаьжначохь тхойша,
ГIорийнчу блаьргийн сурт
Сан даг чохь лаьтта.
Дахаро дог хьестарх
И дицдар лобхуш,
Безамна и сурт ду
Сан деган баьчча.

Ирсан новкъахь

Вайша цхьаьна долуш зама,
Сихлой чехка йоьду дIа.
Блаьргаш корах хьоьжу ара,
Лекха, сирла стигла ган.

Екхна, цIена го и стигла,
Седарчийн нур кхийдош схьа.
Хьежа долу вайша стигла —
Вешан седа билгалба.

Суна ахь а, хьуна ас а,
Нуьре седа къастабо.
Вовшийн дегнаш хьоьсту вайша,
Ваьшшиннах нах хьегабо.

Вайший а ду ирсан новкъахъ —
Коммунизме боьдучу,
Сирла хиндерг шуьйрра довза —
Хьомен парти кхойкхучу.

Нъастар

Вайн дегнаш дуьззина
Кхиънера безам,
Хийцам беш йоьдучу
Хено ца басттал.
Цо вайга кхийдочу
Ирсах ца тешаш,
Ахь, хьекъал сихдинна,
Лийхира къастар.

Мокхазал чIагIбелла
Вайн бовха безам,
Ширделла гIан санна,
ДIабайна бели.
БIаьстенан зезагаш,
Хьан нуьрах лепаш,
Кхуьуш ду моьттина
Сан дог ахь шелди.

Цхъанийсса бекъалуш
Сингаттам кхаьчна,
Мур бу вайн дегнашкахъ
Базбелла лаьтташ.
Кхета со, хир ю хьо
Цо ойла лаьцна —
Хъайгахьчул сов хорам
Хинберг ца къаьсташ.

Ткъа, хIинца, цигахъ хьо
Елахъ а ирсе,
Кхузахъ со цхъа висна,
Сагатлуш хьуна.
ТIепаза байнехъ а
Вайн цIена безам,

Хетте а, хъан сибат
Сийлахь ду суна.

Вовшашна хъанала
Я хъанал доцуш,
Нисло ши доттагIа
Къоначийн хенахь.
ГIуллакхехь хьо зийна
ДоттагIа лоруш,
Тешамца ларбина
Ас хьоь сайн безам.

Дахаре хъежарехь
Йолуш ши башхо,
Бен-бен ши гIиллакх ду
Вайшинца даим.
Цундела цхъатерра
Ца кхеташ дахарх,
Вовшашца гал-морзах
Нисло вайн лаамаш.

Иза ду бахъана
Вайшиннан къастар,
Вай вовшийн дицда а
ТIекхаьчна зама...
Кхачийна вайн безам,
Кхин доцуш хаттар,
Вовшашца кхин бертахь
Хир дац вай дахар.

Ч У Л А Ц А М

В. И. Ленин	3
Октябран денош	3
Кавказан бIаьсте	4
Органан бердашкахь	5
Заздаккха, сан столица!	6
Чов хилла дог	7
Днилац	8
БуритIехь суьйре	8
ГIулч яккха, керла шо!	9
Иишега	10
БIаьстенап Iуьйре	12
Хьоза	12
БIаьстенап юьхь	13
Докхан синтар	14
Буьйса	15
Ма гIерта Iехо	16
А. Г.	17
Хьалхара безам	17
Шо кхочуш	18
Самах гIан гуш	19
Новкъяаккхар	20
Ирсан новкъахь	21
Къастар	22

Абзаилов Ильман

НА БЕРЕГАХ АРГУНА

(на чеченском языке).

Редактор **Ш. Арсанукаев.**

Худож. редактор **Ю. А. Шевченко.**

Художник **А. Н. Поздняков.**

Техн. редактор **Х. Д. Юпаев.**

Корректор **Х. Тарамов.**

✱

Сдано в набор 15.I 1970 г. Подписано к печати 9. VI 1970 г.
Формат 70х90 1/32. Бумага № 2. Объем 0,75 (0,87) п. л.
Уч.-изд. л. 1. Тираж 1000. СФ04244

✱

Чечено-Ингушское книжное издательство Управления по печати при Совете Министров Чечено-Ингушской АССР, Грозный, 21, улица Ленина, 14. Заказ № 51
Типография имени Н. Н. Заболотного Управления по печати при Совете Министров Чечено-Ингушской АССР, Грозный, Интернациональная, 12/33. Цена 11 коп.

Max 11 кел.

НА БЕРЕГУ АРГУНА
(на чеченском языке)